

## "Gjennomsiktige" og "ugjennomsiktige" sammensetninger

Et ord som "sportsklær" er lett å forstå dersom en kjenner betydningen av delene "sport" og "klær". En kan si at sammensetninger av denne typen er "gjennomsiktige". Andre sammensetninger er ikke så lette å analysere. En kan si at de er "ugjennomsiktige". Hva betyr f.eks. "lør-" i sammensetningen "lørdag"? Det finnes ikke noe fritt morfem "lør" i moderne norsk. Ordet kommer av "laugardagr", der "laugar" ved lydendring er blitt til "lør". "Laugar" har forbindelse med "eit laug" som betyr "et bad/en kroppsvask". "Laugardag" eller "lørdag" er altså "badedag"!

"Kullsvart" betyr "svart som kull", men hva betyr "ramsvart". Det er ikke "svart som en ram", men "svart som fuglen ramn (eller ravn)". Det har altså falt bort en lyd i ordet, og ordet skrives lydrett.

Forleddet "fro-" i "frokost" kommer fra tysk og betyr "tidlig". I moderne tysk heter dette ordet "früh". "Frokost" er altså mat som en får tidlig på dagen.

En ser altså at "ugjennomsiktige" sammensetninger kan forklares på forskjellige måter:

- arv fra eldre norsk
- lydendringer
- innlån av ord fra andre språk

## Uttale av sammensatte ord

I hovedsak finnes det tre mønster som sammensatte ord uttales etter:

1. Relativt sterk trykk på begge ledd:

**hus-farge**

**kontor-stol**

**skrive-papir**

En bør merke seg at trykk nr. to flytter seg utover i ordet ettersom flere ledd legges til sammensetningen: